

HETEROGENA ENHETER

Vad är det som händer? Varför gör dom så? Hur kan någon tänka på det där sättet? Det är frågor som ställs under en sommar med den ena tidningsrubriken efter den andra om sexuella ofredanden på festivaler, överfallsvåldtäkter, fysiska attacker på HBTQI-personer och rasistiska utspel. En sommar av våldsrapportering. Men efter någon sekund klickar den akademiska hjärnan igång; frågeställningar problematiseras och förklaringar vaskas fram ur den rika forskningsfloran, inte minst ur genusforskningen. Det blir en tröst att lyfta våldshändelserna från det nära, nästan förkroppsligade, till en metanivå. Ilskan och frustrationen över att allt händer igen och igen och igen kan kanaliseras till en kunskapsbaserad förståelse för hur samhället fungerar, vilket också innebär att tänka på möjliga lösningar – och avfärda alla icke-lösningar.

Detta nummer av *TGV* är ett mosaiknummer. Artiklarna har inget på förhand givet gemensamt tema utan vi publicerar i dessa utgivningar ett axplock av de frågor som genusforskare just nu brottas med. Vi vill visa på den bredd av frågor, svar, problematiseringar och analyser som forskningen bidrar med. I numret ställs frågor om hur kön, genus och nationella projekt är sammanlänkade, om huruvida förändrade kvinnokroppsideal förmår utmana genus- och könsnormer, frågor om hante-

ring av motstånd mot förändringsaktörers jämställdhets- och mångfaldsarbete, och om hur hiphoptexter används för meningsskapande kring genus och maskulinitet. Förutom detta diskuteras även multipla verklighetsförståelser i relation till kropp, genus och sjukdom, samt agentisk realism som ett sätt att förnya kvantfysikens vetenskapsteoretiska utgångspunkter.

Artiklarna ger oss nya kunskaper och insikter i hur vårt handlande är nära förknippat med de kontexter som omger oss; hur tid, rum och levd erfarenhet påverkar vad vi gör (Moi 1999). ”We all act in relation to our intentions and beliefs, which are always culturally shaped and historically and spatially positioned” skrev Linda McDowell för snart 20 år sedan (1999) – och det var inte heller då några nyheter. Men budskapet innehåller fortfarande viktiga kunskaper och nycklar till att finna förklaringar till det som sker runt om i världen. Artiklarna i detta nummer visar på olika sätt betydelsen av dessa tids-rumsliga kontexter.

Christina Douglas beskriver i sin artikel en del av den tysk-baltiska kvinnorörelsen i Baltikum och deras roll i det tysk-baltiska nationella projektet mellan 1905 och 1919. Douglas vill förstå och förklara den tysk-baltiska kvinnorörelsen *Deutsche Frauenbund zu Riga's* nationalism och visar genom sin analys hur kön, klass och etnicitet samspe-

lar, liksom betydelsen av den tid och plats där händelserna utspelade sig. Nira Yuval-Davis (1997) teorier kring kvinnan och den biologiska reproduktionen av nationen samt den kulturella reproduktionen av genusrelationer så som de kommer till uttryck i nationella projekt blir en viktig förklaringsmodell. Douglas visar också hur den tyskbaltiska kvinnorörelsens inte helt passar in i dessa modeller utifrån de specifika förhållanden som rådde för den studerade gruppen under den aktuella tidsperioden.

Helena Tolvhed använder i sin artikel ett mer nutida perspektiv, och beskriver hur den föränderliga konstruktionen av den hälsosamma kvinnokroppen under de senaste 30 åren kan tänkas förhålla sig till samhällstrender i stort. Tolvhed undersöker hur senmodernitetens femininitet och intersektionellt kön produceras, och hur den vältränade kvinnokroppen, förstådd som ett kulturellt ideal, ska tolkas i ett individualistiskt, kommersialiserat konsumtions samhäll. Å ena sidan erbjuder den en symbolisk utmaning av traditionella föreställningar om en kvinnlig svaghet och underlägsenhet, men å andra sidan riskerar den att utgöra ännu ett idealsubjekt för en neoliberal postfeminism där frigörelsen endast omfattar de resursstarka.

Artiklarna av Kalle Berggren och av Sophie Linghag, Mathias Ericson, Eva Amundsdotter och Ulrika Jansson belyser samtida fenomen, men visar likväl hur förändring konstrueras. Kalle Berggren visar, genom en intersektionell poststrukturell analys av svenska kontemporära hiphoptexter, hur våld och (bristande) föräldraskap konstruerar och konstituerar kön och maskulinitet. Låttexterna utgör en del i skapandet av bilden av hiphopgenren, och dem som identifierar sig med den. Genom sin analys visar Berggren på både bekräftande och alternativa bilder av de ibland stereotypa föreställningarna om hiphopen, som ”inte sällan är kopplat till en rasistisk önskan att förlägga ojämställdheten utanför den vita majoritetsbefolkningen (till exempel Crenshaw 1991)”. I artikeln konstateras att våldets artikulering påverkas av ojämlikheter såsom ras och klass, men, menar Berggren, våldsdiskursen utgör en genusnorm som skär tvärs igenom sådana ojämlikheter. Gällande föräldraskap framträder istället en tydlig könsskillnad, där mödrar både skriver och beskrivs annorlunda än fäder. Berggren lyfter dock fram att texterna innehåller frön till förändring på bägge områdena, eller kanske snarare visar på den förändring som sker, genom låttexter med ett avståndstagande från våld och ett föräldraskap där män är aktiva och involverade parter.

Sophie Linghag, Mathias Ericson, Eva Amundsdotter och Ulrika Jansson beskriver i sin artikel det motstånd mot förändring som förändringsaktörer möter i sitt dagliga arbete med jämställdhets- och mångfaldsarbete. Författarna diskuterar i artikeln relationerna mellan makt, motstånd och strategier i orga-

nisationers jämställdhets- och mångfaldsarbete och belyser ”hur motstånd kan förstås som del i de dynamiker och relationer som producerar maktrelationer”. En viktig del i artikeln är att också visa på hur förändringsaktörerna hanterar detta motstånd och hur de själva formulerar och förhandlar fram motstrategier. Att förstå situationen och utifrån det kunna vända den, skapade hos förändringsaktörerna en känsla av handlingskraft och att kunna arbeta mer strategiskt. Genom sin artikel visar Linghag, Ericson, Amundsdotter och Jansson hur förändringsaktörerna har dubbla roller i att både upprätthålla och förändra maktrelationer, och att en medvetenhet om den positionen också ger större utrymme att nå den förändring de arbetar för.

De frågor som ställdes inledningsvis får inte specifika förklaringar genom artiklarna i detta nummer, men vi får nya kunskaper om hur de kontexter vi befinner oss i påverkar vad vi gör – och hur vi påverkar kontexterna. Och som visas i Linghag, Ericson, Amundsdotter och Janssons artikel så underlättas också ett förändringsarbete om vi blir medvetna om de många olika roller, situationer och maktordningar vi befinner oss i. Kunskap är makt, som känt. Men i detta infinner sig också ett ansvar att ifrågasätta givna sanningar som existerar inom de tids-rumsliga kontexter vi befinner oss i.

Numrets två frispel problematiserar, med inspiration från bland andra Karen Barad (2003, 2007) och Donna Haraway (1991, 1997), relationen varande-vetande-görande. Med utgångspunkt i Bohrs kvantfysik, kontrasterad mot Einsteins, skriver Jenny Ivarsson om hur Karen Barads agentiska realism utmanar ett ontologiskt dödläge och erbjuder en möjlig försoning mellan objektivism och subjektivism; en översättning av motsättningarna mellan realism och konstruktivism, agens och struktur, idealism och materialism, och mellan poststrukturalism och Marxism. Huruvida detta är åtråvärt eller inte är en annan fråga. Lena Aronssons frispel beskriver på ett självutlämnande sätt hur sjukdom förändrar våra uppfattningar om positioner och kategoriseringar, om centrum och periferi. Multipla verkligheter skapas, men dessa är samtidigt också situerade: ”de hör hemma någonstans, lokaliserade i tid och rum, med aktörer och uppföranden av praktiker”, skriver Aronsson.

Mosaik kan enligt Nationalencyklopedin (2016) betyda ”heterogen blandning (som ändå bildar en enhet)”. Det är vad du nu kan förvänta dig av läsningen av numret.

TGV välkomnar tidskriftens nye redaktionssekreterare och recensionsredaktör David Regin Öborn som från och med detta nummer vikarierar för Line Holth.

Lena Grip & Sofia Strid

Referenser

Barad, Karen (2003) Posthumanist performativity: Toward an understanding of how matter comes to matter. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 28(3): 801-831.

Barad, Karen (2007) *Meeting the universe halfway, quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. London: Duke University Press.

Crenshaw, Kimberlé (1991) *Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color*. *Stanford Law Review* 43(6): 1241-1299.

Haraway, Donna (1991) *Simians, cyborgs, and women: the reinvention of nature*. London: Free Association Books.

Haraway, Donna (1997) *Modest_Witness@Second_Millennium.FemaleMan®_Meets_OncoMouse™: Feminism and technoscience*. New York: Routledge.

McDowell, Linda (1999) *Gender, identity and place: understanding feminist geographies*. Cambridge: Polity.

Moi, Toril (1999) *What is a woman? And other essays*. Oxford: Oxford University Press.

Nationalencyklopedin (2016) Mosaik. www.ne.se [2016-08-16].

Yuval-Davis, Nira (2011) *The politics of belonging: Intersectional contestations*. Los Angeles: Sage.